

Foundations of Halacha 17.2 - "To Dip or Not To Dip?"

<p>1. <u>Mishna Avodah Zara 75b</u></p> <p>Mishna. One who buys utensils from idol worshipers: That which is to be immersed, he shall immerse; to be expunged [through boiling water], he shall expunge; to cleanse with fire, he shall cleanse it with fire. A spit or a grille - , he shall cleanse them with fire. A knife - he shall scrape it and it is pure.</p>	<p><u>עבודה זרה עה:ב</u></p> <p>מתני'. הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, את שדרכו להטביל - יטביל, להגעיל - יגעיל, ללבן באור - ילבן באור. השפוד והאסכלא - מלבנן באור. הסכין - שפה והיא טהורה.</p>
<p>2. <u>Gemara Avodah Zara 75b</u></p> <p>Rav Nachman said in the name of Rabbah bar Abuha: Even new utensils are [included in this teaching] - [for we see that] Old utensils which have been cleansed [with fire] are like new, and they nevertheless require immersion. Rav Sheishes asked, "If so, even a pair of shears used for wool clothing also [should require immersion]!" He responded, "[The requirement of immersion applies only to] utensils used for food consumption, [as they were] mentioned in that paragraph." [Rashi For it is written, "everything that comes into the fire...". The only utensils usually used in fire are utensils used for food preparation.]</p> <p>Rav Nachman said in the name of Rabbah bar Abuha: They only taught this Halacha regarding utensils that have been acquired, as the story took place, but not borrowed utensils.</p>	<p><u>עבודה זרה עה:ב</u></p> <p>אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: אפ"י כלים חדשים במשמע, דהא ישנים וליבנן כחדשים דמו, ואפילו הכי בעי טבילה. מתקיף לה רב ששת: אי הכי, אפ"י זוזא דסרבלא נמי! א"ל: כלי סעודה אמורין בפרשה. [רש"י דהכתיב כל דבר אשר יבא באש ואין דרך להשתמש ע"י האור אלא כלים של צורכי סעודה]</p> <p>אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: לא שנו אלא בלקוחין וכמעשה שהיה, אבל שאולין לא.</p>
<p>3. <u>ibid.</u></p> <p>Rav Yitzchak bar Yosef bought a vessel of ordure from an idol worshiper. He thought to immerse it. One of the Rabbis, whose name was R' Yaakov, said to him, it has been explicitly stated to be in the name of R' Yochanan: [The requirement of immersion applies only to] metal utensils, [as they were] mentioned in that paragraph. Rav Ashi said, "Glass vessels [should require immersion, for since when they break, they can be fixed, they are similar to metal vessels. <i>Kunia</i> {ceramic coated with metal} - Rav Acha and Ravina argue regarding it. One says, [it retains the status] of its inception, and one says, [it has the status] of its final state. The Halacha is: it has the status of its final state [and requires immersion].</p>	<p><u>עבודה זרה עה:ב</u></p> <p>רב יצחק בר יוסף זבן מנא דמרדא מעובד כוכבים, סבר להטבילה, א"ל הווא מרבנן ורבי יעקב שמיה, לדידי מפרשא ליה מיניה דרבי יוחנן: כלי מתכות אמורין בפרשה. אמר רב אשי: תהני כלי זכוכית, הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה, ככלי מתכות דמו. קוניא - פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר: כתחלתו, וחד אמר: כסופו. והלכתא: כסופו.</p>
<p>4. <u>Gemara Shabbat 15b</u></p> <p>Concerning glass utensils: Why did the Rabbis decree that they contract Tum'ah? Rabbi Yochanan said in the name of Reish Lakish: Since the source of their initial creation is sand, the Rabbis rendered them like earthenware utensils.</p>	<p><u>שבת טו:ב</u></p> <p>כלי זכוכית מאי טעמא גזור בהו רבנן טומאה? - אמר רבי יוחנן אמר ריש לקיש: הואיל ותחלת ברייתן מן החול - שוינהו רבנן ככלי חרס.</p>

The Rabbis taught: If one acquires utensils from idol worshipers: Items that were not used, he shall immerse them and they are purified; items that were used with cold foods, such as cups, ladles and bottles - he shall wash them off and immerse them, and they are purified; items whose use is with hot liquids, such as cookers, kettles, and hot water heaters - he should expunge them [with hot water] and immerse them and they are purified; items whose use is by roasting, such as spits or grilles, he shall cleanse them [with fire] and immerse them and they are purified.

ת"ר: הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, דברים שלא נשתמש בהן - מטבילין והן טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י צונן, כגון כוסות וקתונניות וצלוחיות - מדיחין ומטבילין והם טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י חמין, כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין - מגעילין ומטבילין והן טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י האור, כגון השפודין והאסכלאות - מלבנן ומטבילין והן טהורין.

Supplemental Sources:**שו"ת יביע אומר חלק ד - יו"ד סימן ח**

ובספר איסור והיתר (כלל נח סי' נ) כתב, כלי זכוכית ספק אם הוא ממין חרס או ממין מתכת, לכך נותנים עליו חומרא של זו וזו, אסור בהגעלה, וצריך טבילה. ובסי' ערך השלחן יו"ד (סי' קכ סק"ג) השיג עליו, שדבריו תמוהים, שבגמ' מבואר דכלי זכוכית צריכין טבילה, כיון דדמו לכלי מתכות, אבל לענין בליעה הוא שיש בו ספק (בפוסקים) אם דינו ככלי חרס. עכ"ל. ונראה שכוונת האו"ה לפמ"ש בשבת (טז:): רב אשי אמר לעולם כלי זכוכית לכלי חרס דמו, ודקא קשיא לך לא ליטמו מגבן, הואיל ונראה תוכו כברו. וכי המאירי שם, שאע"פ שלענין טבילת כלי עכו"ם אמרו בע"ז (עה:): שכלי זכוכית ככלי מתכות להצריכם טבילה, אין להקשות ממנה לכאן, שמדתם של חכמים כך היא, זיל הכא לחומרא וזיל הכא לחומרא. ע"כ. (וע"ע בתוס' שבת שם.)

שו"ת חלקת יעקב יו"ד סימן מה ד"ה ב) וגם

ב) וגם לענין טבילה, נלפענ"ד דאין לטובלן, דרק לענין זכוכית מבואר בסוף ע"ז הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה, וכפירש"י שם חזי לתקנינהו על ידי התכה ככלי מתכות דמי, ודוקא זכוכית דע"י התכה יכול לתקנינהו כמו מתכות דמי למתכות, אבל הני כלים דכי נשתברו אי"א לתקן, אפילו אם אפשר להשתמש עוד קצת עם השברים ע"י חכמת החעמי, אזי פנים חדשות יבא לכאן ולא דמי לכלי מתכות או זכוכית, ואף כפי הנאמר לי מפי מומחין בזה דאף בכלים הללו אפשר לתקן על ידי התכה לחוד כמו כל מתכות ג"כ אין לנו מעצמנו לחייבם בטבילה ויבא לידי ברכה לבטלה, ויש לדמות להא דמג"א ומחצה"ש סוף סי' ש"א ס"ק נ"ח דכיון דבימיהן לא היתה הגזירה, משה"כ אף האידנא דשייך לגזור לא נגזור מעצמינו והביא כן מבי"י או"ח סימן י"ג לענין לבוש בטלית עם ציצית פסולין בכרמלית ע"י שם - והכ"נ כיון דבימיהן לא הי' מיני כלים הללו ולא נתחייבו בטבילה, אין בידינו לחייבן בטבילה, ואף שיש לדחוק ולדחות ראיה זו, מ"מ לפע"ד אין לטבילן אף בלי ברכה - אכן מי שירצה להחמיר לטבילן אין מזניחין אותו, כנלפע"ד בהוראה זו - אם יסכימו גם שארי הרבנים, כי זו שאלה כללית הנוגעת לכל העולם, ואין לרב יחיד לפסוק בזה.

שו"ת ציץ אליעזר חלק ז סימן לז

א) והנה בספרי שו"ת ציץ אליעזר ח"ד סי' ו' דנתי על הכלי פלסטיקה - ניילון בקשר לדרך הגעלתן לפסח, ושם הבאתי שכפי ששמעתי ממומחין הכלים של הפלסטיקה אינו מעורב בהם חומר של כלי חרס ונעשים מחומר של אבני פחם, ולכן קבעתי דהרי הם כלי - אבן, כן כתבתי שם בהמשך דברי דקשה לתת להם דין של כלי זכוכית דשיעי ולא בלעי, וכי בעיני ראיתי גם צלחת - ניילון שהיה מונח בתוכו למון שלם והריח מתוכו ריח חריף של הלימון ואף אחרי השטיפה במים היטב, מה שאין זה בכלי זכוכית.

ובזה אוסיף כי לאחר מכאן קראתי על חליפות מכתבים שהתקיימו על אודות הכלים הני"ל עם המומחים לאותו דבר, והללו קבעו כי הכלים הפלסטיים הם מוצרים של תעשייה כימית כבדה ומבוססים על חמרי יסוד מנפט, פחם או מוצרים חקלאיים, ומבית חרושת אחד לכלים פלסטיים כתבו והסבירו כי החומר הוא פטרול, ז"א מוצרי נפט שמתאדים ומייצרים אטילן הנהפך תת /תחת/ לחץ לפלסטיק. הם בולעים ויש בהם פילי סדקים. ושני מלומדים אחרים יר"א הסבירו ואשרו נקודות אלה: (א) החלקות של השטח העליון של הכלים הפלסטיים אין בדרך כלל להשוות אותה לחלקות של זכוכית (ב) החומר הגלמי ממנו מיצרים את החמרים הפלסטיים איננו אדמה (שזה החומר ממנו מיצרים כלי חרס) (ג) החומר הגלמי ממנו מיצרים את הכלים הפלסטיים יכול להיות נפט, שהוא חומר נוזלי או אדים (גזים) הנוצרים מפחם או חמרים צמחיים כמו עצים (צללוזה). (ד) ברובם הגדול משתמשים בנפט כחומר גלמי לייצור הכלים הפלסטיים.

כל הדברים הני"ל מחזקים דברינו האמורים בספרנו שם כי כלי הפלסטיק והניילון אינם מהוים במהותם לא כלי - חרס וגם לא כלי - זכוכית, אלא דין כלי - אבן להם. ואם ניתן להם דין כלי - עץ הרי ג"כ דין אחד להם בזה.

...

(ב) ומ"ש כת"ר במכתבו דלפי ההסבר שמסביר הערוך השלחן ביו"ד סי' ק"כ סעי' ה' בטעם הצרכת טבילה לכלי זכוכית מפני שדומה לכלי מתכת שנוצרים ע"י פשיטת צורה ולבישת צורה אחרת, א"כ לדבריו צריכים להצריך טבילה גם לכלי הפלסטיק שנעשים ג"כ ע"י פשיטת צורה ולבישת צורה, אלא שכת"ר משיג על הערוה"ש דלא משמע כן מסוגית הגמ' בע"ז ורש"י, אלא שקני המדה אם להשוות כלי לכלי מתכות תלוי בזה אם אחר שנשתבר יש לו עוד תקנה בעתיד ע"י התכה שלא יוכרו שהיה שבור כלל וכלל, או לא, ומצד זה הוא דבא כת"ר לומר דכלי הפלסטיק אף שנעשו ע"י פשיטת צורה ולבישת צורה אינם צריכים טבילה, ומכיון שלדעת הערוה"ש צריכים טבילה על כן נשאר בצ"ע בזה. (כן נשאר בצ"ע בזה בגלל שלא ידוע לו מהחומר שנעשים, ולדברינו הרי כבר ברור מאיזה חומר שנעשים וכנ"ל).

ולפענ"ד נראה ברור דגם לדעת הערוה"ש בהסברו שם ג"כ אין כלי הפלסטיק צריכים טבילה, כי הרואה יראה דהנקודה המרכזית של הערוה"ש שם שמסביב לה סובבים כל דברי הסברו שם הוא עם הנחת היסוד העיקרי כי כלי הזכוכית יש להם כל מיני סוגליות /סגולות/ של מתכת ואשר יסודו מחול הא מתכות ג"כ יסודם מעפר (לשון הערוה"ש שם) אלא שמשתנים לכמה איכויות ויסודות (שם) ומשום כך כותב שם להסביר דלכן בטומאה שגם בכלי חרס יש טומאה לא הוצרכו חז"ל לעשותם כמתכות בשום פרט כיון שעיקר יסודם בעפר וכו' ולכן הלכו אחר העיקר עי"ש. א"כ בכלי הפלסטיק שכפי האמור חסר להם הדמיון העיקרי והיסודי לכלי המתכת ונוצרים מחמרים אחרים לגמרי בכל כגון זה גם הערוך השלחן יודה שאין מקום לדמותם לכלי מתכת משום זה לבד שפושטים צורה ולובשים צורה, ואינם צריכים טבילה.

(ג) ובכלל לפענ"ד נראה שגם כאשר ימצאו כעת משאר כלים חוץ מכלי זכוכית שנוצרו וסודרו באופן זה שיהא להם תקנה כאשר ישברו, בכל זאת לא נוכל לחדש מעצמינו גזירות לבוא לדמותם על כן לכלי זכוכית ולהצריכם טבילה, דאין לנו לדרוש בזה טעמא דקרא וחז"ל ואין לנו אלא מה שגזרו והוסיפו חז"ל בעצמם על הכלי מתכת, דהיינו כלי זכוכית בלבד, כמבואר בע"ז שם.

שו"ת אגרות משה יורה דעה ח"ב סימן קלז

בדבר הקענס והצלוחיות אחר שהריק האוכל והמשקה כשרוצה להשתמש בהן לכלי אם צריכין טבילה.

בדבר המינים שנמכרים דוקא עם הכלי ואין הדרך לקבל הכלי בחזרה כמו הקענס שבמדינתנו וכן צלוחיות של יי"ש וכדומה אם בקנה אותם מנכרים אם צריך לטובלם כשרוצה להשתמש בהם אחר שהריק האוכל והמשקה, נראה לע"ד שאין צריכין לטבול שהרי בטלה קנקן להיין לקנות בכסף מעשר ויצא לחולין כמו העור של בהמה, וכן לענין שקנה מעשר בקרא שם אחר שגפן כדאיתא במע"ש פ"א מ"ג ופ"ג מ"ב, וכ"ש בהקענס שדומין קצת לחותלות של תמרים שבאו"ח סימן שט"ו סעיף ח' מחשיב זה כקליפות אגוזים וגם הקענס לא נעשו לכלים גמורים שמצריך המג"א שרובן משליכין אותן, שנמצא

שבא לישראל מיד הנכרי שלא בחשיבות כלי ורק אצל הישראל נעשה זה כלי, שלכן מסתבר שא"צ טבילה. אבל הוא דוקא באופן שבטל הכלי בדיני מע"ש.

פתחי תשובה יורה דעה סימן קכ ס"ק א

(א) כלי סעודה - כתב בספר חכמת אדם כלל ע"ג דין י"ג היורות הגדולות שמבשלין בו שכר נ"ל דצריכים טבילה ואע"פ שקובעין אותם ומחברין לקרקע מ"מ דינו ככלי ואין להם תקנה אלא שיטבילם או ינקוב בהם נקב גדול שיתבטל מתורת כלי ואח"כ יתקן אומן ישראל אך לפי מה ששמעתי שהשכר שמבשלים בו אינו ראוי לשתיה כלל עד שמסננין אותו אפשר שע"ז סומכין העולם שאין טובלים אותם ומ"מ צ"ע שהרי לא גרע מסכין של שחיטה לקמן ס"ה כיון שראוי להשתמש בו מאכל אחר עיין בספרו בינת אדם עוד מזה:

שו"ת אגרות משה יורה דעה ח"ג סימן כד

אסטר /טוסטר/ אם צריך טבילה בע"ה כ"ג שבט תשל"ו מע"כ ידידי הרה"ג מוהר"ר קלמן כהנא שליט"א.

בדבר הטאסטר לע"ד אין צריך טבילה דהרי איתא בע"ז דף ע"ה ע"ב דכלי סעודה אמורין בפרשה, ולכלי סעודה נחשבו דברים שהוא צורך לסעודה מצד הבשול אף שאין מביאין אותם להשלחן ומקום הסעודה, ודברים שהם מביאין בהם את מיני האוכלין ומשקין להשלחן ומקום הסעודה, אבל הטואסטר שמייבשין שם פת אפוי בטוב וראוי לאכילת כל אדם אין להחשיבו צורך הסעודה בשביל מה שיש שרוצים לייבש הפת שנעים להו קצת יותר מאחר שלא חסר כלום להפת גם בלא זה, וקצת ראייה מהא דנקט בברייתא שם דברים שנשתמש בהן ע"י חמין כגון היורות הקומקמוסין ומחמי חמין מגעילן ומטבילן והן טהורין שלכאורה למה נקט גם מחמי חמין דהרי הן בכלל יורות וקומקמוסין, שלכן משמע שהוא לרבותא שאע"פ שהם נעשו רק להחם מים שראוי בין לשתות ובין ללוש גם במים צונן שהיה מקום לומר שלא יצטרכו טבילה קמ"ל דגם הם צריכין טבילה משום שצורך גדול הוא לכל האינשי מים חמין יותר ממים צונן, וא"כ אין לנו אלא מחמי חמין שהוא צורך גדול לכולי עלמא אבל יבוש הפת ע"י הטואסטר שאף להרגילין בזה אינו דבר נחוץ ורובא דעלמא ורוב אכילות אף להרגילין בזה הוא פת האפוי כמו שהוא אין להחשיבו כלי דצורך סעודה.

ועיין בחדושי רעק"א בסימן ק"כ סעי' א' שמביא מכנה"ג שהביא מהחכם מהר"י מילידא דחביות שמכניסין בהן יין לקיום א"צ טבילה דדוקא כלי סעודה בעי טבילה ואלו החביות אינן רק כדי להכניס בהם היין לקיום, הרי חזינן שאף שהיין צריכין לכלי מ"מ כיון שאינו סובר שהוא כלי סעודה מאחר דהכלי אינו עושה שינוי בהיין אלא קיום בעלמא לא נחשב בשביל זה כלי סעודה, ואף האו"ה המצריך טבילה הוא משום שסובר דכיון דא"א להיין להיות בלא כלי נחשב גם הקיום כמעשה תיקון דאפיה ובשול וכדומה. וכיון שחזינן שלאילו הכלים שאין משתמשין בהם בסעודה ממש אין צורך לטבילה אלא כשעושין אפיה ובשול וכדומה מעניני תיקון בהאוכל אין שום טעם להחשיב מעלת יבוש הפת ע"י הטואסטר לתקון וא"צ טבילה כן מסתבר ונראה לע"ד אף בעצם בלא שעת הדחק וכ"ש שיש לסמוך ע"ז בשעת הדחק.

והנני ידידו עוז מברכו בכל מעשיו בהצלחה בין בעניני הפרט בין בעניני הכלל, משה פיינשטיין.